مقاله تحقیقی

دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره سوم، شمارهٔ ۱، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، صفحه ۴۵-۳۹

اهمیت توجه به موضوعات اجتماعی همزمان با آموزش علوم پزشکی

آرام تیرگر(PhD) [۱]، زهرا آقالری (BSc) [۲]، سید مظفر ربیعی(MD) [۳*]

۱- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲- کمیته تحقیقات دانشجویی ،دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۳-گروه بیهوشی ، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

دریافت: ۹۳/۸/۲۸، اصلاح: ۹۳/۱۱/۴، پذیرش:۹۳/۱۱/۶

خلاصه

سابقه و هدف: اقتصاد مقاومتی راهی است برای برون رفت از تحریم اقتصادی دیگر کشورها علیه یک کشور. با توجه به اینکه عموما" دانشگاه ها بعنوان بخشهای پیشرو در این ارتباط بشمار می آیند، هدف از انجام این پژوهش، بررسی میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان یک دانشگاه علوم پزشکی در ارتباط با مقوله اقتصاد مقاومتی و دیدگاه دانشجویان در خصوص طرح موضوعات اجتماعی همزمان با آموزش علوم پزشکی بوده است.

مواد و روشها: این پژوهش بصورت توصیفی و در دو مقطع زمانی در زمستان سال ۱۳۹۱ و بهار ۱۳۹۲ در میان گروهی از دانشجویان سه دانشکده پزشکی، دندانپزشکی و پیراپزشکی انجام پذیرفت. نمونه ها بصورت آسان و با توجه به تمایل به همکاری وارد مطالعه شدند. ابزار جمع آوری داده ها، فرمی محقق ساخته مشتمل بر دو بخش مشخصات فردی و سؤالاتی پیرامون اقتصاد مقاومتی بود. جهت پردازش دادهها از نرم افزار آماری spss16، شاخصهای آمار توصیفی و آزمون آماری کای دو استفاده شد.

یافته ها: در بخش اول از ۲۵۰ دانشجویان مورد بررسی تقریبا" ۶۰٪ دختر، ۱۱٪ با مقوله اقتصاد مقاومتی آشنا، و ۹٪ اقداماتی را در این ارتباط انجام داده بودند. ۸۹ تن (۳۵/۶٪) از دانشجویان خود را در برابر این موضوع مسئول دانسته و به عقیده آنان به ترتیب مردم، مسئولین و رسانه ها دارای مسئولیت اصلی در برابر این موضوع هستند. انجام آزمون آماری کای دو نشان داد که آشنایی و احساس مسئولیت پسران بطور معنی داری بیش از دختران بوده است ($p<۰/۰۵$). در بخش دوم اکثر دانشجویان (بیش از ۶۰٪) از طرح موضوع اقتصاد مقاومتی بعنوان یک موضوع اجتماعی در کلاس ابراز رضایت نموده و برای مدتی در رابطه با آن تفکر کرده اند.

نتیجه گیری: نقصان های موجود در آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان لااقل در میان دانشجویان علوم پزشکی گویای این ضرورت است که دانشگاهها باید برنامه های مشخصی را با توجه به شرایط جدید اقتصادی و تحریم ها تدوین، و ضمن ارتقاء آگاهی دانشجویان نسبت به جلب مشارکت آنها در موضوعات اجتماعی اقدام نمایند.

واژه های کلیدی: اقتصاد مقاومتی، آگاهی، نگرش، عملکرد، دانشجویان علوم پزشکی، آموزش پزشکی.

مقدمه

در سال های اخیر مسائل اقتصادی اولویت اصلی کشور شده ومقام معظم رهبری نیز در همین راستا سال ۱۳۸۹ را به نام سال همت مضاعفو کار مضاعف، سال ۱۳۹۰ را سال جهاد اقتصادی، سال ۱۳۹۱ را سال حمایت از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی، و سال جاری را سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی نامگذاری کرده اند(۲-۱). آنچه که در نامگذاری همه این سال ها مسلما" مد نظر بوده، کاستن یا حذف مشکلات اقتصادی کشور از طریق تاکید بر توانمندی های داخلی، حذف وابستگی های خارجی، مدیریت مصرف و استفاده بهینه از امکانات و فرصت های موجود بوده است. اقداماتی که در مجموع آنها را می توان از الزامات اقتصادی خوداتکا و بدون وابستگی به دیگر کشورها و بطور خلاصه، مصطلح و مفهومی منحصر به فرد،"اقتصاد مقاومتی" دانست(۳). دانشگاهها مغز متفکر، مرکز تولید علم و یکی از ارکان اصلی توسعه و پیشرفت هر کشوری به شمار می آیند تا بدانجا که توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی غالب جوامع را میتوان وابسته به نحوه کارکرد دانشگاهها دانست(۵-۴). از اینرو ضرورت فعال شدن ظرفیت دانشگاهها و بویژه طبقه پرشور و آرمان خواه دانشجو در راستای تحقق برنامه های اقتصاد مقاومتی بر کسی پوشیده نیست. دانشجویان نه تنها هر یک به عنوان فردی از افراد جامعه، بلکه گروهی توانمند جهت بررسی و ارائه پیشنهادات، همچنین افرادی تاثیرگذار بر فرهنگ و رفتار مردم از جایگاهی بسیار متمایز و ارزنده برخوردارند. بدیهی است که دانشجویان علوم پزشکی نیز همانند همتایان خود در دیگر حوزه های علمی اعم از علوم اقتصادی، اجتماعی، انسانی وظیفه و رسالت ویژه ای در این ارتباط بر دوش دارند. بررسی های تیرگر و

* نویسنده مسئول مقاله: دکتر سیدمظفر ربیعی
آدرس: بابل، بیمارستان آیت اله روحانی، گروه بیهوشی، تلفن: ۰۱۱-۳۲۱۹۹۰۱۵
e-mail: drm_rabiee@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

همکاران در میان اساتید و کارکنان یک دانشگاه علوم پزشکی نشان داد که اکثر اساتید و کارکنان عبارت اقتصاد مقاومتی را شنیده اما در خصوص آگاهی از مصادیق آن، سهم قابل ملاحظه ای از آنها اظهار بی اطلاعی کرده اند (۳۲٪ از اساتید و ۶۱٪ از کارکنان از مصادیق اقتصاد مقاومتی بی اطلاع بوده اند). پرس و جو پیرامون احساس مسئولیت در قبال موضوع و اقدام عملی در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی نیز نشان داد که اغلب افراد مطلع، نسبت به موضوع خود را مسئول دانسته و اقداماتی ولو کوچک در این راستا انجام داده اند (۲و۶).

حال موضوعاتی که مورد سوال است آنکه،

–دانشجویان خود تا چه اندازه در جریان رویدادهای اجتماعی– اقتصادی کشور قرار دارند؟،

– آیا با توجه به تنگناهای اقتصادی کشور، اقدامی همسو با شرایط موجود انجام داده اند؟،

– آیا دانشجویان (در اینجا به ویژه دانشجویان علوم پزشکی) خود را در برابر موضوع مسئول می دانند؟،

– به نظر ایشان مسئولیت مبادرت به اقدام در این راستا به عهده چه کس یا کسانی است؟

–آیا ایده و پیشنهاد عملی برای رویارویی با مشکلات اقتصادی دارند؟

–نظر آنان در رابطه با طرح چنین موضوعاتی در حاشیه کلاس های درسی و همزمان با فعالیت های آموزشی چیست؟

نظر به تازگی موضوع، عدم دسترسی به اطلاعات و پاسخی روشن به سوالات فوق، بررسی حاضر با هدف دستیابی به چند هدف زیر طراحی و به اجرا در آمد. الف: بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان در خصوص اقتصاد مقاومتی ب: آموزش برخی مفاهیم اولیه اقتصاد مقاومتی و جلب نظر دانشجویان به این موضوع اجتماعی و ج: بررسی اثربخشی آموزش و ارزیابی نظر دانشجویان در خصوص طرح چنین موضوعاتی همزمان با اجرای کلاس های درسی.

مواد و روشها

در این پژوهش با توجه به اهداف چند گانه مطالعه، ناگزیر به اجرای چند مرحله ای آن گشتیم.

مرحله اول با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان در خصوص مقوله اجتماعی مورد نظر (اقتصاد مقاومتی)، مرحله دوم با هدف مداخله آموزشی و جلب نظر دانشجویان به موضوعو مرحله سوم به منظور ارزیابی اثربخشی آموزش، تعیین میزان جلب توجه و همچنین کسب نظرات دانشجویان در خصوص طرح چنین موضوعاتی در کلاس های درس به اجرا در آمد.

در مرحله اول که طی هفته های نخست نیمسال دوم تحصیلی۹۲-۹۱، (زمستان سال ۱۳۹۱) به اجرا در آمد۲۵۰ نفر از دانشجویان سه دانشکده شامل دانشکده های پزشکی، دندانپزشکی و پیراپزشکی در رشته های مختلف اعم از پزشکی، دندانپزشکی، پرستاری و مامایی، رادیولوژی، رادیوتراپی، علوم آزمایشگاهی در مقاطع تحصیلی مختلف اعم از کارشناسی و کارشناسی ارشد مورد بررسی قرار گرفتند. حجم نمونه با توجه به تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه، قدری بیش از ۱۰ درصد از آنان در نظر گرفته شد. جمع آوری نمونه ها به شیوه در دسترس انجام گردیده و در هر کلاسبه صورت سرشماری (تنها در دانشجویان پزشکی، پرستاری و مامایی بدلیل تعداد زیاد دانشجویان بصورت آسان) و مطابق با تمایل به همکاری وارد مطالعه شدند.

ابزار جمع آوری اطلاعات، فرمی محقق ساخته و مبتنی بر خود اظهاری دانشجویان بود که در مطالعات مشابه مورد استفاده قرار گرفته بود (۲ و ۶) فرم مذکور مشتمل بر یازده سوال در دو قسمت شامل الف: مشخصات فردی (سه سوال در رابطه بااطلاعات دموگرافیک شامل جنس، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی) و ب: هشت سؤال اختصاصی با موضوعاتی در خصوص بیان مصادیق، حس مسؤلیت و ارائه نظرات و ایده در مورد اقتصاد مقاومتی بود. فرم ها توسط تیم پژوهش در اختیار دانشجویان قرار گرفته و پس از تکمیل در همان روز بازپس گرفته شد. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، هدف از انجام پژوهش برای تمامی دانشجویان توضیح داده شده و شرکت در پژوهش برای دانشجویان کاملا" اختیاری بود. به افراد مورد پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعات آنها محرمانه مانده و داده ها تنها به صورت کلی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. همچنین نیازی به نوشتن نام و نام خانوادگی یا شماره دانشجویی نبود. گفتنی است که از مجموع فرم های توزیع شده تنها یک مورد بدلیل عدم تمایل دانشجو به پاسخگویی، عودت داده نشد.

مرحله دوم (مرحله مداخله آموزشی)، تقریبا" یک هفته پس از مرحله اول به اجرا گذارده شد و طی آن نتایج حاصل از پاسخ های همان گروه از دانشجویان به سوالات مرحله اول، به همراه نتایج اخذ شده از دیگر گروههای دانشجویی در اختیار آنان قرار گرفت. همچنین توضیحاتی در رابطه با اقتصاد مقاومتی، مصادیق آن، نقشی که هر یک از آنان به شکل عمومی (به عنوان شهروند) و بطور خاص در قالب نخبگان جامعه (به عنوان افرادی اثر گذار و الگو) خواهند داشت، مورد بحث قرار گرفت. متعاقبا" با توجه به پرسشها و نظرات دانشجویان، مدتی پیرامون سوالات مطرح شده از سوی آنان گفتگو شد.

پس از سپری شدن زمانی بیش از چهار هفته نسبت به مرحله اول (طی هفته های نخست سال ۱۳۹۲ در فروردین و اردیبهشت)، مرحله سومبه اجرا در آمد، در این مرحله نیز ابزار جمع آوری داده ها فرمی محقق ساخته مشتمل بر ۱۳ سوال (الف: مشخصات فردی با سه سوال و ب: سوالات اختصاصی با ده سوال) در میان دانشجویان توزیع و پس از مدت کوتاهی، در همان زمان جمع آوری گردید. اطلاعات پس از جمع آوری وکدگذاری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 15 مورد پردازش قرار گرفت. در این بررسی از شاخص های آمار توصیفی مانند شاخص های گرایش به مرکز، شاخص های پراکندگی و آزمون آماری کای دو بهره برده شد. سطح معنی داری اختلاف ها در این مطالعه $P<۰/۰۵$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

با توجه به داده های حاصل از مرحله اول، از ۲۵۰ دانشجوی مورد بررسی ۷۸ نفر پسر (۳۱/۲٪) و ۱۴۷ نفر دختر (۵۸/۸٪) بودند. البته اطلاعات مربوط به جنسیت در یک گروه از دانشجویان (۲۵نفر، ۱۱/۶٪)، سهوا" جمع آوری نشد. در این مطالعه دانشجویان مقطع کارشناسی با برخورداری از سهمی برابر با ۵۹/۹٪ (۱۲۹ نفر) حائز بیشترین نسبت در گروه مورد مطالعه بوده اند. براساس یافته های حاصل از پژوهش در خصوص آگاهی از موضوع اقتصاد مقاومتی، ۱۰۶ دانشجو

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

(۴۲/۲٪) عبارت مذکور را شنیده اما تنها ۲۷ نفر از آنها (۱۰/۸٪) با مصادیق آن آشنا بودند. بررسی پیرامون اقدامات انجام شده از سوی دانشگاه، طرح موضوع اقتصاد مقاومتی از سوی اساتید درکلاس و نهایتا" اقدام انجام شده از سوی خود دانشجو در رابطه با اقتصاد مقاومتی نشان داد که میزان پاسخ های مثبت به هریک از موارد فوق به ترتیب ۵/۲، ۴، ۸/۸ درصد بوده که با این اوصاف گزارش موارد اقدامات انجام شده از سوی دانشجویان با فراوانی ۲۲ نفر حایز بیشترین مقدار بوده است (جدول ۱). از دیگر نکات مورد نظر، بررسی احساس مسؤلیت در قبال موضوع اقتصاد مقاومتی در میان دانشجویان بود که در این خصوص ۸۹ تن از آنان (۳۵/۶٪) خود را در برابر موضوع مسئول می دانستند. یافته ها نشان داد که سهم افراد مطلع از این موضوع، و دارای احساس مسؤلیت در میان دانشجویان پسر (۵۹ نفر و ۴۶/۲ درصد) بیش از دانشجویان دختران (۳۲ نفر و ۲۹/۹ درصد) بود.

جدول۱: توزیع فراوانی اقدامات انجام شده در دانشگاه در خصوص اقتصاد مقاومتی با توجه به گزارش ۲۵۰ تن از دانشجویان علوم پزشکی

اقدامات در راستای اقتصاد مقاومتی	بلی	خیر	نمی دانم	ملاحظات
	تعداد(٪)	تعداد(٪)	تعداد(٪)	
مشاهده اقدامی در دانشگاه	۱۳ (۵/۳)	۱۴۹ (۶۰/۳)	۸۵ (۳۴/۴)	۳ نفر بدون پاسخ
طرح موضوع از سوی اساتید	۱۰ (۴)	۲۱۴ (۸۵/۶)	۲۴ (۹/۶)	۲ نفر بدون پاسخ
انجام اقدامی توسط دانشجو	۲۲ (۸/۸)	۱۹۸ (۷۹/۲)	۲۷ (۱۰/۸)	۳ نفر بدون پاسخ

صرف نظر از اعلام بی اطلاعی از سوی ۱۷۲ تن از دانشجویان (۶۸/۸٪)، مسئولیت پرداختن به موضوع اقتصاد مقاومتی به عقیده ۷۸ تن از آنان، به ترتیب به عهده مردم (۴۶ نفر، ۵۹٪) و مسئولین (۴۰ نفر، ۵۱٪) ذکر گردید، البته برخی از دانشجویان موارد دیگری مانند رسانه ها، دانشگاهیان، صاحبان صنایع و تولیدکنندگان را نیز نام برده اند (جدول ۲). طرح سوال پیرامون ارائه ایده و پیشنهاد در رابطه با اقتصاد مقاومتی نشان داد که تنها ۶ تن از دانشجویان (۳/۲٪) به ارائه ایده هایی در این خصوص پرداختند. از جمله پیشنهادات آنها می توان به افزایش کیفیت محصولات داخلی، مصرف بهینه و مناسب از سرمایه های ملی، افزایش توجه به مقوله ی خلاقیت و نوآوری، آموزش و اطلاع رسانی مخصوصا" از طریق رسانه ها اشاره نمود.

جدول۲: توزیع فراوانی مسؤلیت انجام اقدامات در خصوص اقتصاد مقاومتی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل ۹۲-۱۳۹۱

مسؤلیت انجام اقدامات در خصوص اقتصاد مقاومتی	تعداد(٪)
مردم	۴۶ (۵۹)
مسئولین و دولتمردان	۴۰ (۵۱)
دانشگاهیان (اساتید یا دانشجویان)	۱۰ (۱۳)
رسانه ها	۴ (۵)
صاحبان صنایع و تولیدکنندگان	۴ (۵)
والدین	۳ (۴)
خواص جامعه (مجلس، رهبر، رئیس جمهور)	۵ (۶)

علت افزایش مجموع فراوانی نسبی به رقمی بیش از صد در صد، بدلیل معرفی چند مسئول از سوی تعدادی از دانشجویان بوده است.

انجام آزمون آماری کای دو نشان داد که دانشجویان پسر بطور معنی داری بیش از دختران عبارت اقتصاد مقاومتی را شنیده (۶۰/۵ درصد از پسران در برابر ۳۰ درصد از دختران) و به همین ترتیب بیش از دختران در برابر این موضوع احساس مسئولیت نموده اند (۴۷/۴ درصد در برابر ۳۰/۳ درصد) ($p<۰/۰۵$). این موضوع را میتوان با توجه به اختلاف ارتفاع ستون ها در نمودار ۱ تا حدودی دریافت. عدم استمرار کلاس های آموزشی با محقق (به دلیل واحد مشترک با دیگر اساتید گروه) موجب گردید تا امکان اجرای مطالعه برای بخشی از نمونه ها (۱۰۳ نفر) فراهم نبوده و ازاینرو در مرحله سوم، بررسی روی ۱۴۷ نفر از دانشجویان در پنج کلاس درسی ادامه یافت.

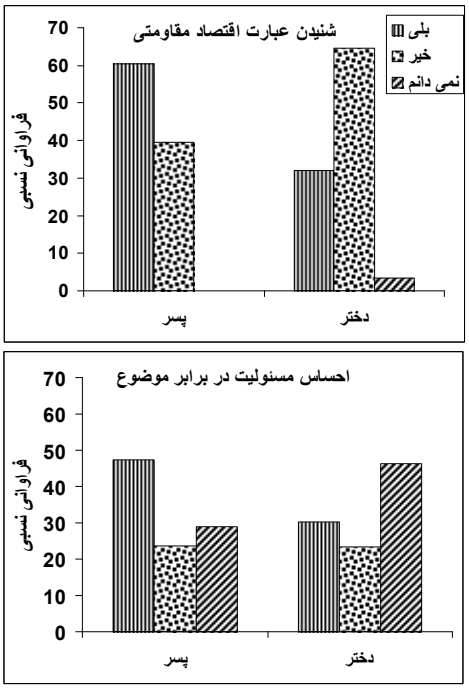

نمودار ۱: توزیع فراوانی پاسخهای مثبت و منفی در خصوص شنیدن و احساس مسئولیت در قبال موضوع اقتصاد مقاومتی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل ۹۲-۱۳۹۱

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

پردازش داده های حاصل از مرحله سوم نشان داد که ۶۸ درصد از نمونه ها دختر و ۶۰ درصد از آنان در مقطع کارشناسی بوده اند. در جدول ۳ برخی از متغیرهای مورد بررسی در مرحله سوم ارائه شده است. از مهمترین یافته های مرحله سوم می توان به جلب نظر دانشجویان و اقدام به تفکر طی هفته های گذشته (فاصله زمانی بین مرحله اول تا دوم) پیرامون موضوع اقتصاد مقاومتی از سوی بیش از ۶۰ درصد از دانشجویان اشاره کرد. همچنین یافته ها گویای آن بوده اند که حدود ۶۰ درصد از دانشجویان با طرح چنین موضوعاتی در کنار مطالب درسی موافق بوده اند.

جدول۳: توزیع فراوانی پاسخ دانشجویان در خصوص اثرات ناشی از طرح موضوع اقتصاد مقاومتی در کلاس درس دانشگاه علوم پزشکی بابل ۹۲-۱۳۹۱

اثرات ناشی ازطرح موضوع اقتصاد مقاومتی در کلاس	بلی تعداد(٪)	خیر تعداد(٪)	نمی دانم تعداد(٪)	بدون پاسخ
جلب توجه دانشجویان به موضوع	۸۹ (۶۱/۴)	۲۸ (۱۹/۳)	۲۸ (۱۹/۳)	۲
موجب تفکر در ارتباط با موضوع	۱۰۰ (۶۹)	۳۱ (۲۱/۴)	۱۴ (۹/۷)	۲
اقدام به کسب اطلاعات بیشتر	۱۸ (۱۲/۴)	۹۳ (۶۴/۱)	۳۴ (۲۳/۴)	۲
مبادرت به اقدام در ارتباط با موضوع	۱۸ (۱۵)	۹۹ (۸۲/۵)	۳ (۲/۵)	۲۷
موافقت با طرح آن در کلاس	۸۶ (۵۹/۳)	۲۶ (۱۷/۹)	۳۳ (۲۲/۸)	۲
تمایل به انجام پژوهش در ارتباط با موضوع	۲۱ (۱۵/۴)	۸۱ (۵۹/۶)	۳۴ (۲۵)	۱۱

بحث و نتیجه گیری

آنچه که در همین آغاز شایان ذکر است آنکه،تازگی موضوع در کشور و عدم پیشینه در سایر کشورها موجب گردیده تا مولفین این مقاله نتایج مطالعات مشابه را دریافت ننموده و امکان مقایسه یافته ها میسر نباشد.

بررسی نتایج مربوط به میزان آشنایی دانشجویان با واژه اقتصاد مقاومتی و شناخت مصادیق آن گویای این حقیقت است که بخش قابل ملاحظه ای از دانشجویان بی اطلاع و یا از سطح مطلوبی از اطلاعات برخوردار نبودند.

از دانشجویان به دلیل وضعیت خاص اقتصادی و اجتماعی کشور به ویژه در زمینه انسجام مبانی نظری اقتصاد مقاومتی و کاربردی کردن آن انتظاری بیش از دیگر اقشار جامعه وجود داد. دانشجویان باید با تأمل بیشتر مفاهیم و مصادیق اقتصاد مقاومتی را مورد توجه قرار دهند و پرداختن به مسائل اقتصادی می بایست با توجه به وضعیت کنونی کشور جایگاه خاصی را در این قشر اختصاص دهد(۷). متخصصین بر این باورند که نظام آموزشی – تربیتی به خصوص دانشگاهها باید به مسائل اقتصادی کشور به ویژه اقتصاد مقاومتی توجه شایانی داشته و اساتید و دانشجویان در جریان مستقیم امر قرار گیرند (۸). دانشگاهها می توانند فرهنگ اقتصاد مقاومتی را با توجه به عملکردهای خود متاثر ساخته و برای نظام اقتصادی کشور الگو و راهنمایی علمی و عملی باشند (۹).

با توجه به دیدگاه اساتید علوم اقتصاد، دانشجویان و اساتید نباید صرفا" به خواندن و نوشتن بسنده کنند. دانشگاهیان باید افق های جدید اقتصاد مقاومتی را باز کنند. دانش باید به فناوری تبدیل گردد و از این فناوریها محصول جهت عرضه تهیه کنیم. اساتید باید اطلاعاتشان را در رابطه با مفاهیم و مصادیق اقتصاد مقاومتی و اقتصاد دانش بنیان ارتقاء بخشیده و از این رهگذر بر اطلاعات و آگاهی دانشجویان بیافزایند(۱۰). در خصوص مسئولیت مشترک اساتید و دانشجویان، صاحبنظران بر این عقیده اند که پایان نامه ها و تحقیقات دانشگاهی باید به سمت اقتصاد مقاومتی حرکت کند. به عقیده آنان بهترین مکان برای پرداختن به موضوع اقتصاد مقاومتی و تئوریزه کردن ایده ها، دانشگاهها هستند زیرا سازمان ها و نهادهای اجرایی توان، حوصله، فرصت پرورش و کاربردی کردن ایده ها را ندارند (۱۱). هرچند طی سال های اخیر اقداماتی در این ارتباط در دانشگاهها صورت پذیرفته اما با توجه به شرایط کنونی کشور ضروری است تا دانشگاهها نقش فعالتری داشته باشند. این نکته مهم را نیز نباید از نظر دور داشت که اعتماد جامعه به دانشگاهها سبب می شود تا علاوه بر اینکه دانشگاهها در قالب کمیته های اقتصاد مقاومتی کاربردی کردن ایده ها را دنبال می کنند، از ظرفیت خود برای همراه کردن مردم با این طرح ها نیز استفاده نمایند(۱۲).

با توجه به عدم آگاهی از موضوع، اکثر دانشجویان نسبت به مسئولیت خود بی اطلاع و یا خود را در برابر موضوع اقتصاد مقاومتی مسئول نمی دانستند.

پرسش از دانشجویان پیرامون احساس مسئولیت در قبال موضوع اقتصاد مقاومتی گویای آن بوده است که ۸۹ نفر از آنان (۳۵/۶٪) خود را در برابر این موضوع مسئول دانسته اما اکثر آنان ابراز بی اطلاعی نمودهو یا حتی احساس عدم مسئولیت نموده اند (نمودار ۱). گفتنی است که عدم احساس مسئولیت در میان دانشجویان دختر بطور معنی داری بیش از پسران بوده ($p<۰/۰۵$) و این وضعیت با توجه به بی اطلاعی ابراز شده از سوی سهم بیشتر دانشجویان دختر، می تواند ناشی از عدم آشنایی و اطلاع آنان از موضوع مربوطه باشد.

بر پایه گزارش های این بررسی سهم موارد مشاهده شده در راستای اقتصاد مقاومتی در دانشگاه، از سوی اساتید یا دانشجویان ناچیز بوده است.

بررسی نتایج پیرامون اقدامات انجام شده از سوی دانشگاه، اساتید و دانشجویان (جدول ۱) نشان داد که بیشترین میزان اقدامات اظهار شده در خصوص اقتصاد مقاومتی به اظهار دانشجویان از جانب خود آنان و با فراوانی ۲۲ نفر بوده است. این در حالی است که سهم اساتید در این اقدامات کمتر از دانشجویان و حتی کمتر از دانشگاه گزارش گردید. گرچه اظهارات دانشجویان در خصوص اقدامات انجام شده از سوی دانشگاه و اساتید قابل اعتماد نبوده و چه بسا بسیاری از اقدامات نادیده گرفته شده باشد اما حداقل گویای این حقیقت است که دانشجویان در جریان چنین اقداماتی از سوی دانشگاه یا اساتید نبوده اند و این موضوع ضرورت اطلاع رسانی و جلب نظر هر چه بیشتر دانشجویان را گوشزد می

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

نماید. از نظر دانشجویان مورد بررسی بیشترین مسؤلیت در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در جامعه متوجه مردم و در درجه دوم بر عهده مسؤلین دولتی است. در صورتی که اکثر صاحب نظران در حیطه اقتصاد مقاومتی مسؤل اولیه برنامه ریزی و اجرای اهداف و اقدامات در زمینه این تحول عظیم اقتصادی در جامعه را مسئولین دولتی و پس از آن اقشار مختلف مردم می دانند(۸). اولین گام در حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی فرهنگ سازی در ابعاد مختلف اقتصادی است که باید از دولتمردان آغاز شود. تولیدگرایی به جای رفاه گرایی و پرهیز از مصرف کالاهای لوکس از جانب دولتمردان یک ضرورت جدی است(۱۱و ۱۳). در واقع ابتدا باید دولت را در سبک اداره امور و سپس مردم را به سبک زندگی متناسب با اقتصاد مقاومتی تشویق و رهنمون کرد. البته اقتصاد مقاومتی ماهیتاً اقتصادی مردمی است و ضروری است که مردم وارد این عرصه شوند تا با ورود مردم به خصوص جوانان شاهد تحولات مثبت باشیم(۸).

از دیدگاه دانشجویان مورد پژوهش، رسانه ها نیز نقش به سزایی در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی دارند. در تایید چنین دیدگاهی باید اعتراف نمودکه رسانه های همگانی مانند تلویزیون، رادیو، اینترنت و ماهواره، در حال حاضر از جایگاه ویژه ای برخوردارند. بنابراین از نقش این بستر نیز می بایست در جهت اصلاح شیوه های زندگی و سلیقه های عمومی در سطح جامعه به احسن وجه بهره برد (۱۴). بنظر کارشناسان، رسانه های کشور بویژه رسانه های استانها در زمینه اقتصاد مقاومتی برنامه قابل قبولی ارائه نشده است. رسانه ها (اعماز مکتوب، دیجیتال، شنیداری و دیداری) باید پیاده سازی اقتصاد مقاومتی را به سطح جامعه و خانواده بکشانند (۱۵). بررسی ایده های دانشجویان در خصوص اقتصاد مقاومتی ولو محدود گویای مواردی مانند افزایش کیفیت محصولات داخلی، مصرف بهینه و مناسب از سرمایه های ملی، افزایشت و جهبه مقولهی خلاقیت و نوآوری، آموزش و اطلاع رسانی بویژه از سوی رسانه ها بود. یکی از یافته های جالب در این مطالعه، بالاتر بودن نسبت احساس مسئولیت در دانشجویان پسر همسو با بالاتر بودن نسبت اطلاع آنان از مقوله اقتصاد مقاومتی بوده است. انجام آزمون آماری کای دو نیز وجود چنین تفاوتی بین دو جنس را تایید کرده است ($p<۰/۰۵$). بنابراین شاید بتوان چنین نتیجه گیری کرد که با افزایش آموزش و اطلاع رسانی می توان سطح بالاتری از احساس مسئولیت و عملکرد را در میان دانشجویان شاهد بود. در خصوص چالش ها و مشکلات اجرایی پژوهش نیز می توان از جمله به موراد زیر اشاره کرد

–عدم دسترسی به منابع معتبر علمی جهت مطالعه وطراحی مداخله

–عدم اطلاعات مستند و نتایج پژوهش ها به منظور مقایسه و ارزیابی

–حجم بالای مطالب درسی دانشجویان و دشواری در تخصیص زمانی جهت طرح موضوعات اجتماعی– فرهنگی در میان آنان

–آمیختگی موضوع با برخی ملاحظات سیاسی که اجرای طرح های مداخله ای را با دشواری روبرو می سازد

–عدم وجود جایگاه و بستر مشخصی برای ارائه چنین مطالبی از سوی اعضاءهیات علمی در برنامه های آموزش و

–دشواری در انتشار یافته های پژوهشی

در نهایت از محدودیت های مطالعه حاضر باید به عدم پوشش نظرات کلیه دانشجویان (عدم سرشماری)، تکیه بر خود اظهاری، و عدم مداخله مدون و گسترده جهت تاثیر عمیق تر در دانشجویان اشاره کرد.

با توجه به جایگاه بی بدیل دانشگاهها در خصوص اقتصاد مقاومتی و نقش ارزنده دانشجویان در همین ارتباط، نقصان های موجود در آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان لااقل در میان دانشجویان علوم پزشکی گویای این ضرورت است که دانشگاهها باید استراتژی و برنامه های خود را برای شرایط جدید اقتصادی تدوین و اعلام نموده و هر دانشگاه در دو سطح اساتید و دانشجویان برای برونرفت از شرایط اقتصادی موجود و تحریمها اقدام نمایند. باور بر آن است که دانشجویان با تبیین ایدههایی در خصوص اقتصاد مقاومتی با محوریت خلاقیت، نوآوری و تولید میتوانند پرچمدار اقتصاد مقاومتی باشند.

تقدیر و تشکر

مولفین مقاله برخود لازم می دانند تا از کلیه دانشجویان مشارکت کننده در انجام این پژوهش قدردانی نمایند.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

The Importance of Social Issues in Medical Sciences Education

A. Tirgar(PhD)[1], Z. Aghalari(BSc)[2] , S. M. Rabiei(MD)[3*]

1.Social Determinants of Health (SDH) Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.
2.Student Research Committee, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.
3.Department of Anesthesiology, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 3(1); Autumn, Winter 2014; pp:39-45
Received: Nov 19th 2014, Revised: Jan 24th 2015, Accepted: Jan 26th 2015.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Resistive economy (self-contained economy) is a way to circumvent sanctions against experiencing sanctions. Universities are mostly the pioneers in this regard. The aim of this study was to determine the knowledge, attitude and practice of medical sciences students about resistive economy.

METHODS: This descriptive study was conducted among a group of medical, dental and paramedical sciences students in two parts during winter and spring 2013. Individuals participated in the research through simple sampling.The data were collected by means of a tailor-made data collection sheet including personal and resistive economy questions. The data were analyzed using descriptive statistical indexes and Chi square test by SPSS16.

FINDINGS: In part A, among 250 participants, the findings indicated that 60% of them were female, 11% were familiar with resistive economy, and 9 % did some measures about resistive economy. Thirty six percent of students (89 persons) found themselves responsible. According to their opinions, people, authorities and mass media are more responsible than the others. Chi square test results showed that there was a significant difference between males and females regarding their awareness and responsibility of resistive economy ($p<0.05$). In part B, the majority of participants (more than 60%) were satisfied for expression about the resistive economy as a social subject, in the classrooms. This way, caused them to think about this subject.

CONCLUSION: The limitation of knowledge, attitude and practice of medical sciences students about resistive economy implies that the university should have proper programs in order to increase their information and participations in social issues.

KEY WORDS: *Resistive economy, Knowledge, Attitude, Practice, Medical sciences students, Medical education.*

[*]**Corresponding Author;** Seyed Mozafar Rabiei
Address: Ayatollah Rohani Hospital, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
Tel: +98 11 32199015
E-mail: drm_rabiee@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]

References

1.Rajabi F. National Production year: From name to action. Eghlim Shafa 2012; 15: 12. [In Persian]

2.Tirgar A. Aghalari Z. Nouri L. A survey on resistive economy among university staff. Maaref 2013; 99: 39-38. [In Persian]

3.Naeej Haghighi A, Salarian Sh. The Role of Culture in International Marketing Relying on Resistive Economy. The Open Access Journal of Resistive Economics 2014; 5(34): 1-16.

4.Amiri M, Partabian A, Safari M. Study the Role of the University and its Elements in Realizing Resistive Economy. The Open Access Journal of Resistive Economics 2014; 5(34): 1-12.

5.Brennan J, King R, Lebeau Y. The Role of Universities in the Transformation of Societies. The Open University, UK 2004: 11.

6.Tirgar A. Soltanpour N. Jahanian Z. Amozadeh S. A survey on resistive economy among faculty members. Maaref 2013; 100: 12-14. [In Persian]

7.Ahmadi A. M. Challenges in islamic economics education system. Islamic Economy 2005: 18: 113-136. [In Persian]

8.Peyghami A. Ten key points about resistive economy. Maaref 2012; 92: 9-10. [In Persian]

9.Tirgar A. Aghalari Z. Resistive economics in higher education centers with a glance on web sites. Radio 2014; 83: 108-112. [Persian]

10.Mojahedian S. M. University duty and resistive economy. Maaref 2012: 93: 11-19. [In Persian]

11.Shahbazi N. Relief of economic sanction by resistive economy. Payamenghelab 2010; 42: 26-27. [In Persian]

12.Gholami M. The role of universities in resistive economy. Iran-newspaper 2012; 5202: 4. [In Persian]

13.Tirgar A. Aghalari Z. Viewpoint of academicians about resistive economics. Taraaz Magazine 2014; 21: 104-105. [Persian]

14.Ansari M. Business advertising, lifestyle and development. The Second Congress of pioneers in development. Tehran 2012: 224. [In Persian]

15.Report. Resistive economy should be a strategic program. Chapekarton va Bastebandi 2012; 4: 6-7. [In Persian]

[Downloaded from mededj.ir on 2026-10-09]